

КАМПЕТЭНТА
"БЕЛАРУСКІЯ ЛЕКІ АДПРАВЛЯЮЦЬ
СУСВЕТНАМУ УЗРВУНЮ ЯКАСЦІ"

2 стар.

СТАСУНКІ
ПОЛЬШЧА — ЗАЦКАФЛЕНА ПАРТНЁР

2 стар.

ДЫПКУР'ЕР: БЕЛАРУСЬ ЗАКЛАПОЧАНА РАЗГОРТВАННЕМ
ВАЕННЫХ СІСТЭМ У КОСМАСЕ...

3 стар.

АНОНС
ВЫЙШЛА СОТАЯ КНИГА "ПАМЯЦІ"

3 стар.

ЖЫЦЦЕВЫЯ СЮЖЭТЫ
ГАРМАНІСТ З "ЗАЛАТОЙ ДЗЕСЯТКІ"

4 стар.

СПАДЧЫНА
МІРСКІ ЗАМАК — ЖАМЧУЖЫНА
СЯРДЗВЕНЯКОВАГА ДОЙЛІДСТВА

5 стар.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ
"ШЧЫРА, ЯК НА ДУХУ..." . СПОВЕДЗІ
ВЯДОМЫХ ЛЮДЗЕЙ

7 стар.

"ЗАХАРЧЭНЯ" — ПЛАНЕТА НАЗВАНА
Ў ГОНАР УРАДЖЭНЦА ОРШЫ

6 стар.

ВЕСТКІ З СУПОЛАК
НА КАМЧАТЦЫ НАД СОПКАЙ КАХАННЯ
ТАНЦАВАЛІ "ЛЯВОНКУ"

6 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

7 жніўня 2002 года, № 32 (27981)

Цана 142 рублі

E-mail: golos_radzimy@tut.by

Хроніка жыцця

САМАЇ ПАПУЛЯРНАЙ ГАЗЕЦЕ КРАІНЫ — 75

2 жніўня газеце "Советская Белоруссия" споўнілася 75 гадоў.

Узрост салідны. Газета стала сведкам і летапісцам самых розных гістарычных перыядаў у жыцці нашай краіны. І сёння найбольш папулярная ў чытачоў.

У МІНСКУ СТАЛА БОЛЬШ ТЭЛЕФОННЫХ АЎТАІНФАРМАТАРАЎ

Новы від тэлефонных паслуг працуе кругласутачна.

Жыхары і госці беларускай сталіцы па нумары 091 могуць атрымаць інфармацыю аб рэпертуары ўсіх мінскіх кінатэатраў, па нумары 092 — аб рабочых дыскаціках, па 093 даведацца аб усіх начных магазінах, па нумары 094 аўтаінфарматар паведаміць гараскоп на бягучы тыдзень. Кошт 1 хвіліны новай паслугі складае 22 рублі.

Замест даведкі па нумары 09 уведзена бясплатная кругласутачная даведка аварыйных, выратавальных службаў і медустаноў па нумары 099.

Як і раней, у Мінску будзе функцыянаваць нумар 009, па якім знаходзіцца даведачная служба ўсіх нумароў Мінскай гарадской тэлефоннай сеткі. Адна даведка каштуе 13 рублёў.

УПРЫГАЖЭННІ З ЛЕСУ

ФОТА ВАЛГА

У віцэблянкіна Аляксандра КРУКОУСКАГА незвычайнае захапленне — з розных сучкоў і каранёў, рагоў, капа, што расце на дрэвах, народны ўмелец робіць унікальныя рэчы. Шматлікія вазы і вазачкі, начны свяцільнік, статуэткі ўпрыгожваюць яго кватэру.

НАРОДНЫ КЛУБ РЫБАКА

Пад Магілёвам на беразе Дняпра адкрыты першы ў краіне народны клуб рыбака і рыбны фірменны рэстаран.

Тут дзейнічае фарэлевая гаспадарка, дзе разводзіцца карп, таўсталобік, асетр і іншыя віды рыб. За пэўную плату можна не толькі налавіць свежай рыбы, але і прыгатаваць яе.

АНАТОЛЬ ГРАМЫКА ПАБЫВАЎ НА РАДЗІМЕ БАЦЬКІ

Беларусь наведаў Анатоль Грамыка, сын былога члена палітбюро ЦК КПСС, міністра замежных спраў СССР Андрэя Грамыкі.

Анатоль Андрэевіч раней ўзначальваў Інстытут Афрыкі Акадэміі навук СССР, цяпер член Савета кіраўнікоў цэнтра "За сусветны дыялог". У першы дзень візіту ён наведаў Нацыянальную акадэмію навук Беларусі. Акрамя гэтага, пабываў на кінастудыі "Беларусьфільм", дзе адбыўся прагляд фільма, прысвечанага Андрэю Грамыку. Анатоль Андрэевіч пабываў на радзіме бацькі — у Старых Грамыках, што на Гомельшчыне.

ПСІХАЛАПЧНАЯ ДАПАМОГА

У Мінскім Палацы дзяцей і моладзі працуе псіхалагічная служба для дзяцей і падлеткаў.

У час канікулаў працы шмат, бо служба папулярная ў юных наведвальнікаў палаца. Моладзь турбуюць розныя праблемы: маці п'е, бацька б'е, дзяўчынка не любіць, хлопец не заўважае... Многія пасля размовы з псіхалагам пачынаюць па-іншаму ставіцца да сваіх праблем, якія яшчэ нядаўна здаваліся невырашальнымі.

Кансультацыю дзеці могуць атрымаць і па тэлефоне, але псіхалагі кажучь, што па-сапраўднаму дапамагчы можна толькі, калі бацьчы вочы разгубленых падлеткаў.

ЗВЫШМАГУТНЫЯ АДМЫЧКІ

Прэс-служба Гродзенскага УУС папярэдзіла жыхароў абласнога цэнтра, што ў горадзе аб'явіліся "гастралёры", якія пранікаюць у кватэры з дапамогай звышмагутных адмычак.

Яны зроблены з вельмі моцнага металу. Ніводны, нават самы сучасны замок, лічыць міліцыя, не можа ўстаяць перад такой адмычкай, і таму альтэрнатывы ахоўнай сігналізацыі практычна не існуе.

Падрыхтаваў Канстанцін СЕЛЬСКІ.

Жніво

ФОТА ВАЛГА

ПАХ ПЕРШАГА ХЛЕБА

Першымі ў Буда-Кашалёўскім раёне завяршылі жніво механізатары саўгаса "Чырвонакастрычніцкі", намалаціўшы больш за дзве тысячы тон зерня. Прама ў поле павіншаваць іх прыехаў з дырэктарам саўгаса старшыня райвыканкама Мікалай Чарныш, якому работнікі Дома культуры паднеслі сімвалічны каравай з

новага ўраджаю. А для механізатараў кветкі і вялікі канцэрт прама ў полі. Падарункі — пасля канчатковага падвядзення вынікаў.

НА ЗДЫМКУ: лепшым камбайнерам гаспадаркі Мікалаю ГОЛУБЕВУ, Івану ЧАРНЯКОВУ і Аляксандру МАРАЗАВУ кветкі з выпадку заканчэння жніва.

Стыхія

ЛІВЕНЬ НАРАБІЎ БЯДЫ

У апошнія дні ліпеня над некалькімі абласцямі краіны пранёсся моцны вецер, прайшлі ліўневыя дажджы, град.

Паводле інфармацыі прэс-службы МНС, хуткасць ветру часам перавышала 20 метраў у секунду. У выніку стыхіі ў Брэсцкай і Гродзенскай Мінскай абласцях пацярпелі 13 населеных пунктаў, пашкодзана 8 жылых дамоў, 26 сельскагаспадарчых будынкаў.

Нарабіў бед ураган і ў цэнтры сталіцы. У некаторых будынкаў пашкодзаны дах, разбураны вынасныя кафэ. Часова быў спынены рух транспарту. У нізкіх месцах праспекта Скарыны вада заталівала матары машын. На вуліцы Чырвонаармейскай адбыўся абрыў на лініі электраперадач.

У Мінску павалена 230 дрэў. Толькі ў Савецкім раёне сталіцы імі пашкодзана 14 аўтамабіляў. Два чалавекі шпіталізаваны.

НА ЗДЫМКАХ: лівень у цэнтры Мінска

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ

з прэс-канферэнцыі

У гэтыя дні грамадскае аб'яднанне "Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў" адзначае пяцігоддзе існавання. Ствараючы саюз, яго арганізатары мелі мэту аказваць практычную дапамогу ў арганізацыі і развіцці прадпрымальніцтва ў Мінску і Мінскай вобласці, сістэматычна садзейнічаць наладжванню сацыяльнага партнёрства, развіваць дух карпаратыўнасці і ўзаемадапамогі паміж членамі саюза і партнёрамі.

САЮЗ ПРАДПРЫМАЛЬНІКАЎ: ПРАФЕСІЯНАЛІЗМ, КАРПАРАТЫЎНАСЦЬ

На сённяшні дзень саюз аб'ядноўвае больш за 850 кіраўнікоў і вядучых спецыялістаў 370 прыватных, замежных, сумесных і акцыянерных прадпрыемстваў. У іх ліку найбольш значымі з'яўляюцца ТАА "Трайпл", СП "Бесер-Беларусь", "Цэнтр XXI стагоддзё", НВТАА "Энергапрыбор", ЗАТ "Медыян", СП "Белфакта" і іншыя. Дзелавым ядром саюза з'яўляюцца прадпрымальнікі, якія маюць вялікі вопыт працы на рынку Беларусі. Менавіта яны з'яўляюцца носьбітамі традыцый дзелавога партнёрства і карпаратыўнай салідарнасці. Гэтым мэтым служаць стварэння пры саюзе клубы дырэктараў, бухгалтараў, дзелавых жанчын і іншыя структуры.

Сёння Саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў ажыццяўляе кансультацыю па прававых і эканамічных пытаннях, праводзіць семінары, дапамагае ў пошуку дзелавых партнёраў і развіцці вытворчай кааперацыі паміж членамі саюза, аказвае дапамогу і падтрымку ў крызісных сітуацыях. Міжнародныя сувязі саюза — гэта абмен інфармацыяй і дзелавыя прапановы больш як са ста краін свету. У статутных фондах партнёрскіх арганізацый працуе капітал з 26 краін. Гэта ЗША, Канада, Германія, Бельгія,

Швецыя, Расія, Ізраіль і шмат іншых краін.

Саюз не абмяжоўваецца дзейнасцю толькі ў Мінску і Мінскай вобласці. Ён актыўна супрацоўнічае з шэрагам грамадскіх і прафесійных аб'яднанняў прамысловцаў і прадпрымальнікаў, уваходзіць у Беларускую канфедэрацыю прамысловцаў, у Еўрапейскую канфедэрацыю малых і сярэдніх прадпрыемстваў, актыўна супрацоўнічае з Сусветным банкам, з саюзамі прадпрымальнікаў Польшчы, Расіі, Украіны, Літвы, Латвіі...

Прэзідэнт Мінскага сталічнага саюза прадпрымальнікаў і працадаўцаў Уладзімір Карагін характэрна з'яўляе працу членаў саюза на карысць дзяржавы, прывёў выказанне філосафа Кадзумы Татэсі: "Пчала збірае нектар не дзеля таго, каб апыляць кветкі, яна жадае атрымаць мёд. Тым не менш, у канчатковым выніку, яна служыць інтарэсам кветак". Так і саюз, падтрымліваючы працу прадпрымальнікаў, служыць інтарэсам Беларусі.

НА ЗДЫМКУ: прэзідэнт Мінскага сталічнага саюза прадпрымальнікаў і працадаўцаў Уладзімір КАРАГІН.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

перспектывы

У "ПАЛЕССЯ" НОВАЯ МАДЫФІКАЦЫЯ

Каб павысіць канкурэнтаздольнасць гомельскага кормайборачнага комплексу "УЭС-2-250" Палессе, на "Гомсельмашы" актыўна вядзецца работа па павышэнні якасці і надзейнасці машын.

Акрамя камплектавання рухавіком амерыканскай вытворчасці з камп'ютэрным тэсціраваннем і іншымі важнымі вузламі высокай надзейнасці, вялікая ўвага надаецца стварэнню камфортных умоў работы механізатара. Гэты фактар асабліва важны пры пастаўках прадукцыі "Гомсельмаша" як на

ўнутраны, так і знешні рынак.

Да жніва сёлета пастаўлена больш за 700 уборачных комплексаў "Палессе" новай мадыфікацыі.

НА ЗДЫМКУ: кабіна "Палесся" новай мадыфікацыі з павышаным камфортам працоўнага месца, уключаючы наяўнасць кандыцыянера і шырокі агляд

кампетэнтнае меркаванне

Пётр ПЯТРОЎ: "БЕЛАРУСЬКІЯ ЛЕКІ АДПАВЯДАЮЦЬ СУСВЕТНАМУ ЎЗРОЎНЮ ЯКАСЦІ"

Навукова-практычны фармакалагічны цэнтр існуе 8 гадоў. Ён быў створаны на базе цэнтральнай лабараторыі завода "Белмед-препараты". Зараз сам цэнтр ужо мае 9 лабараторый, кожная займаецца сваім колам пытанняў. Тут працуе 150 чалавек (хімікі, фармацэўты, мікрабіёлагі), задача якіх — навуковыя даследаванні і забеспячэнне тэхналагічнага працэсу прадпрыемства "Белмед-препараты".

Толькі па дзяржаўных праграмах навукоўцы працуюць па 15 заданнях. Імі ўжо распрацавана і запатэнтавана каля 50 прэпаратаў. З'яўленне цэнтра ўнесла значны ўклад у развіццё беларускай фармацэўтычнай навукі. Калі 10 гадоў таму "Белмед-препараты" выпускалі 30 найменшых лекаў, то цяпер 300.

Кандыдат хімічных навук Пётр Пятроў арганізоўваў гэтую ўстанову і ўзначальвае яе з дня заснавання. Да таго ж шмат гадоў займаўся радыяцыйнай хіміяй, вывучаў радыяцыйна-хімічныя працэсы для атрымання заменнікаў крыві ў АН Беларусі.

Прапануем нашым чытачам гутарку з П. Пятровым, якая пачалася з размовы пра новы прэпарат для лячэння рака (у першую чаргу — рака скуру), распрацаваны калектывам пад кіраўніцтвам нашага сённяшняга суб'яднальніка.

— Прэпарат фаталон распрацоўваўся з удзелам маскоўскіх калег. Тэхналогія стваралася ад нуля. У хуткім часе фаталон павінен быць зарэгістраваны ў Германіі. Гэта адкрые нам шлях на еўрапейскі і амерыканскі рынкі.

— Раскажыце, калі ласка, пра вынікі клінічных выпрабаванняў.

— Як я ўжо казаў, расійскія калегі з самага пачатку прымалі ўдзел у стварэнні прэпарата. І выпрабаванні ў асноўным праходзілі ў нашых суседзях. Фаталонам пралячылі 65 хворых. На сённяшні дзень лечыцца больш за сотню чалавек, прычым не толькі з ракам скуру, але і пухлінамі жаночых органаў, прамой кішкі, лёгкіх, стрававода.

— Можна казаць, што гэта новая тэхналогія ў лячэнні рака?

— Так. Прэпарат уводзіцца хвораму ўнутрывенна. Дастаткова выбарачна запасіцца ў пухліне. Нязначна — у іншых органах. Характэрна, што прэпарат не выклікае алергічных, рэактагенных рэакцый, ён не фотатаксічны і, што вельмі важна, неда-

рагі. Доза аналагічнага амерыканскага прэпарата — фатафрыну каштуе ад 2,5 тысячы да 3 тысяч долараў. Наш прэпарат у дзесяткі разоў таннейшы.

— Як доўга вялася распрацоўка прэпарата?

— Усе, што тычыцца фундаментальнай навукі, патрабуе каласальнай працы многіх людзей на працягу значнага тэрміну.

— Ці ўжываецца фаталон беларускімі медыкамі ў практыцы?

— Па-першае, хачу падкрэсліць: фаталон паспяхова прайшоў клінічныя выпрабаванні. Мы можам з упэўненасцю рэкамендаваць прэпарат нашым клініцыстам. Прафесар Каплан, які працуе ў расійскім Обнінску, за год пралячыў не менш як 200 хворых. А магчымасці там такія ж, як і на Беларусі. Ужо Германія, напрыклад, для правядзення клінічных даследаванняў заказала нам 100 доз фаталону. На курс лячэння патрэбна каля 2 доз, што каштуе прыкладна 200 долараў. Для прэпарата ў галіне анкалогіі гэта нядрэага.

— Пётр Цімафеевіч, ці не маглі б вы спыніцца на іншых прэпаратах, распрацаваных у вашым цэнтры, якія ўжо серыйна вырабляюцца?

— Адно з новых лекаўстваў — біён — прымяняецца для лячэння алёкаў, ран, трафічных язваў. Прэпарат незаменны для фотадынамічнай тэрапіі. Ёсць у нас прэпараты, што выкарыстоўваюцца пры лячэнні панкрэатыту, туберкулёзу, атэрасклерозу.

Мы наладзілі вытворчасць лекавага сродку для лячэння туберкулёзу ў дзіцячых практыцы. Маскоўскія калегі вельмі высока ацанілі яго. Характэрна, што дзіцячую форму ў СНД больш нідзе не вырабляюць. Выпускаем таксама сродкі для лячэння розных форм лейкозаў. Рыхтуюцца прэпараты, якія прымяняюцца пры рассеяным склерозе, СНДзе. Заўважу, што гэта работа вядзецца ў рамках дзяржаўнай праграмы.

— Што вы можаце сказаць наконт імпартазамышчэння?

— Цэнтр асвойвае прэпараты, аналагічныя некаторым замежным. Да прыкладу, ёсць вядомы сродак для лячэння ангіны сума-мед. Мы асвойваем яго замяняльнік — драпаверын. Ужо прадаецца аналаг вядомай но-шпы. Кошт беларускага прэпарата — у некалькі разоў меншы за кошт імпортнага. Але наладжваць вытворчасць такога прэпарата можна толькі пад іншай назвай, бо гандлёвая марка захоўвае права на назву лекаўства назаўсёды.

— Што вы можаце адказаць тым, хто лічыць айчыннымі лекі менш якаснымі за імпортныя?

— Можна абсалютна гарантавана сцвярджаць, што ўсе нашы прэпараты праходзяць сістэму неаднаразовага кантролю. Беларускія лекі адпавядаюць з'яўленым уласцівасцям і сусветнаму ўзроўню якасці.

Алена СПАСЮК.

стасункі

ПОЛЬШЧА — ЗАЦІКАЎЛЕНЫ ПАРТНЁР

У Мінску прайшоў прадстаўнічы III польска-беларускі форум па супрацоўніцтве ў галіне сельскай гаспадаркі і харчавання. Ён ладзіўся Міністэрствам сельскай гаспадаркі Беларусі, Пасольствам Польшчы і Міністэрствам эканомікі Польшчы.

Беларусь і Польшча — даўнія партнёры ў сельскагаспадарчай галіне. Абедаве краіны зараз перажываюць няпросты перыяд у развіцці сельскагаспадарчага сектара.

Пятая частка валавога прадукту Беларусі прыходзіцца на сельскую гаспадарку, дзе занята 16 працэнтаў працаздольнага насельніцтва. Аднак, па словах першага намесніка міністра сельскай гаспадаркі і харчавання Беларусі Анатоля Дазорава, існуе праблема нерэнтабельнасці шэрага гаспадарак. Рэальнасць такая, што ў параўнанні з перыядам пачатку 90-х на Беларусі паменшыўся аб'ём вытворчасці некаторых відаў сельскагаспадарчай прадукцыі. Дарэчы, 80 працэнтаў ад агульнай колькасці бульбы вырошчваецца на прысядзібных участках. Для інфармацыі: такой лічбыцца зямля плошчай да 5 гектараў.

У Польшчы ж зусім іншыя праблемы. Тут існуе перавыт-

ворчасць сельскагаспадарчай прадукцыі. Намеснік міністра сельскай гаспадаркі і развіцця сяла Рэспублікі Польшча Казімеж Гутоўскі гаворыць: "Польшча з'яўляецца вытворцам прадукцыі высокай якасці ў экалагічна чыстым асяроддзі. Наша краіна дэкларуе імкненне да інтэграцыі з Еўрапейскім эканамічным саюзам, таму ўлічвае патрабаванні да якасці сельскагаспадарчай прадукцыі, яе сабекошту. Але калі вытворцы — члены ЕЭС значна падтрымліваюцца гэтай структурай, Польшча не мае такой дапамогі. Яе прадукцыя робіцца неканкурэнтаздольнай з-за свайго кошту. Таму ў краіне створана спецыяльнае агенцтва, якое купляе зерне ў айчынных вытворцаў па выгадных для іх цэнах і прадае потым па сусветных".

Што ж тычыцца імпарту ў Беларусь польскіх тавараў сельскагаспадарчай вытворчасці, то ён падае. Калі ў 1999 годзе

Польшча паставіла ў нашу краіну прадукцыю на суму 58,8 мільёна долараў, то летась — на 40 мільёнаў долараў. Асноўнай прычынай гэтага К. Гутоўскі лічыць павелічэнне мытных збораў у нашай краіне.

У апошні час з-за выяўленага выпадку шаленства ў Польшчы Беларусь спыніла імпорт ялавічыны з гэтай краіны. Але К. Гутоўскі спадзяецца, што сітуацыя зменіцца і дадае: "Мяса — важны элемент польскага экспарту ў Беларусь. Таму дзяржава падтрымлівае ветэрынарную службу.

Хочацца заўважыць, што адзіная хворая жывёліна была выяўлена не па нейкіх вонкавых прыкметах, а ў выніку абавязковых даследаванняў. Такім чынам, можна сцвярджаць, што мяса хворай жывёлы ні ў якім выпадку не пойдзе ў продаж".

Пасол Рэспублікі Польшча Марыуш Машкевіч назваў форум этапным у развіцці супрацоўніцтва ў сельскагаспадарчай галіне. На ім было шмат кансультацый і перамоў. Абмяркоўваліся магчымыя інвестыцыйныя праекты. Ужо цяпер на Беларусі працуе шэраг сумесных беларуска-польскіх прадпрыемстваў.

Галоўная ж думка, што гучала на форуме, гэта — зацкікаўленасць ва ўзаемным супрацоўніцтве.

Алена СПАСЮК.

дабрачыннасць

ФОТА БЕЛТА

НАВАСЕЛЛЕ ў “ЖЫВІЦЫ”

Падарункам аўстрыйскіх жанчын стаў прыгожы будынак спальнага корпуса дзіцячага санаторыя “Жывіца” ў Гомельскім раёне. 500 тысяч долараў былі сабраны прадстаўніцамі жаночага руху Аўстрыі “Дзеці Чарнобыля”, а праект арыгінальнага і ўтульнага корпуса рас-

працавалі навучэнцы прафесійна-тэхнічнай школы г. Ранквайля. Пасля добраўпарадкавання тэрыторыі ў жніўні бягучага года ў новы корпус будуць пераселены ўсе юныя пацыенты санаторыя “Жывіца”.
НА ЗДЫМКУ: падарунак аўстрыйцаў – новы корпус на 100 ложка-месцаў.

анонс

“ПАМЯЦЬ” – СОТЫ КРОК

У АСПОВІЧАХ АДБЫЛАСЯ ІМПРЭЗА З НАГОДЫ ВЫХАДУ ў СВЕТ СОТАЙ КНІГІ З СЕРЫІ ХРОНІК “ПАМЯЦЬ”.

Ад першай, Шумілінскай, да сотай Асіповіцкай кнігі хронік “Памяць” дыстанцыя ў семнаццаць гадоў. За гэты час шмат чаго змянілася ў жыцці краіны. Змяніўся і сам падыход да выдання ўнікальных хронік. Ад мемарыяльнага збору спісаў, закліканага ўвечыць памяць загінуўшых у другой сусветнай вайне, “Памяць” другой сусветнай вайне, “Памяць” паступова ператварылася ва ўнікальнае энцыклапедычнае выданне. Між тым магчымасці фінансавання праекта пагаршаюцца, апошнія кнігі даюцца з вялікімі цяжкасцямі...

Юбілейная сотая кніга, па сведчанні спецыялістаў, адна з найбольш поўных і ўдалых. У ёй больш за сем соцень старонак. На іх прадстаўлены ўнікальныя дакументы, што расказваюць аб мінулым і сучаснасці маляўнічага мікрэча (на Асіповічыне цякуць Бярэзіна, Піч і Свіслач). Са старажытных часоў людзі гэтага краю займаліся выплаўкай жалеза і вырабам шкла. У Пагарэлым вялася вытворчасць дзёгцю і драўлянага вугалю, які пастаўляўся ў суседнія Жорнаўкі (раней Zagnowsu) да тагачасных металургічных печаў. Самі металургі, што з балотнай руды здабывалі крычнае жалеза, жылі слабадой у Крычаўцы. Пасля жалеза трапляла ў Вязе (раней Вязь), Вязычын і Вязаўніцу, дзе апрацоўвалася.

Але не толькі тапанімікай цікавая гэта старонка. У кнізе падзены звесткі пра Свіслацкае княства, адлюстравана дзейнасць мясцовых баронаў Офенбергаў, княгіні Магдаліны Радзівіл, рускіх князёў Вітгенштэйнаў і памешчыкаў Дараганаў. Напрыканцы дваццятых гадоў у даследаванні багатай этнаграфічнай спадчыны раёна вызначыўся настаўнік мясцовай чыгуначнай школы А. Немцаў. У якасці яго кансультантаў выступалі супрацоўнікі Інбелкульта: старшыня геаграфічнай камісіі М. Азбукін і старшыня камісіі аховы помнікаў і Сербай.

Напісанне раздзела прысвечанага другой сусветнай вайне ажыццяўлялася пад непасрэдным кіраўніцтвам кандыдата гістарычных навук У. Лямашонка. Тут змешчаны ўспаміны ўдавоўцаў спалення фашыстамі Лычна, Бозака, Вялікай Гарожы і іншых вёсак раёна, прыводзяцца ўнікальныя дакументы. Знайшоў адлюстраванне і подзвіг Федара Крыловіча, падпольшчыка, які здзейсніў на асіповіцкім чынуначным вузле ў час вайны буйнейшую ў свеце сухапутную дыверсію. Тут жа змешчаны спісы загінуўшых у час апошняй вайны. У Свіслачы, Ліпені, Лапічах, Дараганаве фашыстамі было расстраляна шмат яўрэяў. А ўвогуле каля дзесяці тысяч асіпаўчан, воінаў Чырвонай Арміі і партызан склалі свае галовы ад ненавіснага ворага.

У вяртанні забытых імён нашчадкаў значную ролю адыграў загадчык раённага музея Павел Качановіч. Дзякуючы яму былі адшуканы прозвішчы паўтары тысячы рэпрэсіраваных. Сярод расстраляных значацца калгаснікі, чыгуначнікі, лесарубы, конюхі. Сярод рэпрэсіраваных значыцца і імя ўраджэнца хутара Лявонаўка беларускага мовазнаўцы, навуковага сакратара камісіі Інбелкульта Іосіфа Воўк-Левановіча.

Пачаснае месца ў кнізе займаюць звесткі пра вядомых выхадцаў з Асіповіччыны: гісторыкаў Гілера Ліўшыца і Ніну Каменскую, мовазнаўцу Яўгенію Рамановіч, паэта Янку Непачаловіча, акадэміка Расійскай АН Анатоля Кунцэвіча, камандуючага паветранадэсантнымі войскамі Расіі Георгія Шпака і іншых.

Як зазначыў галоўны рэдактар выдавецкага цэнтра БелТА Георгій Кісялёў, змястоўная і цёплая кніга ў асіпаўчан атрымалася таму, што да яе ўкладання было прыцягнута шырокае кола мясцовых крэзнаўцаў.

Віктар ХУРСІК

спорт

ФОТА БЕЛТА

БРОНЗА ЧЭМПІЯНАТА Еўропы ў ВІКТАРА ЗУЕВА

34 чэмпіянат Еўропы па боксу завяршыўся ў Пярмі.

Віцебскі цяжкавагавік Віктар ЗУЕЎ стаў бронзавым прызёрам чэмпіянату.

здарэнні

АВАРЫЯ НА НАФТАПРАВODзе

Адбылася буйная аварыя на 142-м кіламетры нафтаправода, які абслугоўвае Тураўская помпавая станцыя, размешчаная ў Столінскім раёне.

Не вытрымаўшы ціску ў 40 атмасфер, лопнула 820-міліметровая труба. Вылілася каля 50 тон нафты, частка якой расцяклася па пашы калгаса “40 гадоў Кастрычніка”, а астатняя трапіла ў меліяратыўны канал. Аднаўлялася труба больш за суткі. Аднак дастаўка нафты спынялася — нагрузку выбыўшай са строю нафтапомпавай жылы прынялі на себе дзве іншыя “ніткі”.

Канстанцін СЯЎРУК

дыпкур’ер

ПЯТЫ СХОД ЕўРАПЕЙСКАГА ДЗЕЛАВОГА КАНГРЭСА

У Будапешце прайшоў пяты штогадовы сход Еўрапейскага дзелавога кангрэса (ЕДК) – арганізацыі, якая садзейнічае развіццю эканамічных інтэграцыйных працэсаў у рэгіёне АБСЕ.

Для ўдзелу ў прамым дыялогу паміж арганізацыямі і прадпрыемствамі Усходняй і Заходняй Еўропы ў сталіцу Венгрыі прыбылі больш за 200 вядомых еўрапейскіх палітыкаў, кіраўнікоў буйных прадпрыемстваў і банкаў, прадстаўнікоў міжнародных эканамічных арганізацый.

У склад беларускай дэлегацыі, якая прыняла ўдзел у рабоце форуму, уваходзілі пасол Беларусі ў Венгерскай Рэспубліцы Андрэй Еўдачэнка, старшыня савета дырэктараў “Белзнешэканамбанка” Георгій Ягораў і старшыня праўлення “Белгазпрамбанка” Віктар Бабарыка.

На пасяджэнні, прысвечаным тэме “Расія ва ўмовах рэфармамай Еўропы”, выступілі намеснік

міністра эканамічнага развіцця і гандлю Расійскай Федэрацыі Рональд Піскапель і прэзідэнт ЕБРР Жан Лям’ер, якія пазытыўна ацанілі намер ЕДК рухацца ў авангардзе фарміравання агульнаеўрапейскай эканамічнай прасторы.

Удзельнікі форуму аднагалосна выбралі новым прэзідэнтам ЕДК старшыню праўлення ААТ “Газпрам” (Расія) Аляксея Мілера.

Старшыня савета дырэктараў Акцыянернага камерцыйнага банка знешнеэканамічнай дзейнасці Беларусі Георгій Ягораў быў перавыбраны членам прэзідыума Еўрапейскага дзелавога кангрэса, а саветнік старшыні “Белзнешэканамбанка” Дзмітрый Курчакін — членам-генеральным кардынатарам праўлення ЕДК.

У АВАРОНУ ІНТЭЛЕКТУАЛЬНАЙ УЛАСНАСЦІ

Пытанні развіцця супрацоўніцтва Беларусі з Сусветнай арганізацыяй інтэлектуальнай уласнасці абмяркоўваліся ў Жэневе. Там адбылося сустрэча намесніка кіраўніка пастаяннага прадстаўніцтва Беларусі ў Жэневе Уладзіміра Малевіча з генеральным дырэктарам САІУ Каміліам Юрысам.

За апошнія дзесяць гадоў наша краіна стварыла ўласную патэнтную сістэму і стала ўдзельніцай усіх асноўных міжнародных дагавораў у сферы інтэлектуальнай уласнасці.

Адзначалася, што падпісаная ў снежні 2000 года Праграма

супрацоўніцтва паміж урадам Беларусі і САІУ паспяхова выконваецца. Разам з тым прадстаўнікі нашай дзяржавы прапанавалі больш шырока прыцягнуць беларускіх спецыялістаў для работы ў апарата САІУ, што было сустрэта з разуменнем.

БЕЛАРУСЬ ЗАКЛАПОЧАНА РАЗГОРТВАННЕМ ВАЕННЫХ СІСТЭМ У КОСМАСЕ

У Жэневе адбылося апошняе пленарнае пасяджэнне другой часткі штогадовай сесіі Канферэнцыі па разбраенні, у рабоце якой прыняла ўдзел дэлегацыя Беларусі.

На разгляд краін-удзельніц Канферэнцыі быў прадстаўлены сумесны расійска-кітайскі рабочы дакумент “Магчымыя элементы міжнародна-прававой дамоўленасці аб прадухіленні размяшчэння зброі ў касмічнай прасторы, прымянення сілы або пагрозы сілай у адносінах да касмічных аб’ектаў”.

Дэлегацыі Расіі і Кітая выказалі ўдзячнасць Беларусі, В’етнаму, Зімбабве, Інданезіі і Сірыі, якія выступілі ў якасці сааўтараў указанага дакумента.

У ходзе пленарнага пасяджэння выступіў намеснік Пастаяннага прадстаўніка Беларусі пры ААН і іншых міжнародных арганізацыях у Жэневе Уладзімір Малевіч. Дыпламат адзначыў, што Беларусь

падзяляе заклапочанасць многіх дзяржаў наконт небяспекі разгортвання абаронных і наступальных сістэм касмічнага базіравання. У Малевіч асоба падкрэсліў, што гэта небяспека стала вельмі рэальнай пасля ліквідацыі Дагавора па ПРА і ліквідацыі ў сувязі з гэтым абмежаванняў на распрацоўку, выпрабаванне і разгортванне ў космасе супрацьракетнай зброі.

Канферэнцыя па разбраенні з’яўляецца адзіным шматбаковым перагаворным органам па выпрацоўцы мер кантролю над узбраеннямі і разбраеннем. У рабоце Канферэнцыі ўдзельнічае 66 дзяржаў. Рэспубліка Беларусь з’яўляецца яе паўнапраўным членам з 1996 года.

РАШЭННЕ ПА ПРАБЛЕМАТЫЦЫ ЛЁГКАЙ І СТРАЛКОВАЙ ЗБРОІ ІНІЦЫПРАВАНА БЕЛАРУССІЮ

Як ужо паведамлялася, форум АБСЕ па супрацоўніцтве ў сферы бяспекі (ФСБ) прыняў рашэнне № 9/02 “Аб перадачы мадэльнага адказу для абмену інфармацыяй у рамках АБСЕ ў адносінах лёгкай і стралковай зброі (ЛСЗ) у ААН”, якое будзе з’яўляцца практычным укладам АБСЕ ў дзейнасць ААН па барацьбе з незаконным абарачэннем ЛСЗ, у прыватнасці ў выкананне Праграмы дзеянняў ААН па прадухіленні і выкараненні незаконнага гандлю ЛСЗ ва ўсіх яе аспектах.

Мадэльны адказ з’яўляецца свайго роду кіраўніцтвам па падрыхтоўцы нацыянальнай абменнай інфармацыі па Дакуменце АБСЕ аб ЛСЗ як для тых дзяржаў-удзельніц, якія яшчэ не прадставілі ў АБСЕ свае даныя, так і для тых, хто збіраецца абнаўляць распаўсюджваную раней інфармацыю ў будучыні.

Праект рашэння ФСБ АБСЕ быў распрацаваны па ініцыятыве Рэспублікі Беларусь. Першапачатковая прапанова Беларусі мела на ўвазе накіраванне ў ААН не толькі мадэльнага адказу, але і звязанага з ім агляду адказаў дзяржаў-удзельніц за 2002 год аб нацыянальных сістэмах маркіроўкі, працэдурах кантролю за вырабам ЛСЗ, аб адпаведным заканадаўстве, палітыцы і працэдурах у сферы экспарту ЛСЗ, а

таксама кантролю за міжнароднай пасрэднай дзейнасцю, тэхнікай і працэдурах знішчэння ЛСЗ. Тым не менш, прапанова была заблакіравана дэлегацыямі ЗША і шэрага краін Еўрапейскага Саюза.

Нягледзячы на гэта, Беларусь у дабравольным парадку накіравала нацыянальную абменную інфармацыю па Дакуменце АБСЕ аб ЛСЗ за 2001 год дзяржавам — членам ААН у рамках выканання Праграмы дзеянняў ААН па прадухіленні і выкараненні незаконнага гандлю ЛСЗ ва ўсіх яе аспектах, тым самым чарговы раз на справе даказваючы сваё імкненне да транспарэнтнасці ў сферы кантролю над экспартам узбраення.

Прэс-служба МЗС

вернісаж

ПОКЛІЧ СУРМЫ

Усталічнай галерэі "Мастацтва" з поспехам прайшла выстава "Зямля Янкі Купалы".

Яе аўтары — сябры творчага аб'яднання "Пагоня" Саюза мастакоў Беларусі Уладзімір Васюк і Мікола Купава, Аляксей Марачкін і Рыгор Мяццеў, Уладзімір Сулкоўскі і іншыя. Як сказаў на прэзентацыі выставы старшыня суполкі Мікола Купава, зямля Янкі Купалы — гэта ўся Беларусь. І ўдзельнікі выставы, кожны ў сваёй творчай

манеры, паказалі яе ў творах. Адкрыццё выставы папярэднічала кароткая, але вельмі цікавая дзея, калі мастакі і госці сабраліся перад уваходам у галерэю і вядомы музыка Уладзімір Пузыня магучымі гукамі сурмы прыцягнуў увагу прахожых і запрасіў іх на выставу (на здымку). І хто адгукнуўся на запрашэнне — не пашкадаваў. У зале лунала душа песняра, яго любоў да роднай зямлі, любоў, якую ўвасобілі ў сваіх працах мастакі.

"Ляжаць твае гоні-загоны
Стомільна на свеце на белым
І жаліяца руняй зялёнай,
І коласам жаліяцца спелым".

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

жыццёвыя сюжэты

... Ён утрапёна расцягваў мяхі гармоніка, энергічна пагойдваючыся ў такт іскрамётнай мелодыі. Яго пальцы бегалі па кнопках, як ашалелыя, выдавалі нейкія неймаверныя пасажы. Пераліўчатая гукі заварожвалі, урываліся ў душу, да краёў напаўнялі яе гарачым захваленнем. І ў момант, калі заціхла апошняя нота, я таксама закрычаў: — Бра-а-а-ава!

Потым мы пазнаёмліся. Мікалай Трухановіч — выкладчык Салігорскай музычнай школы па класе балалайкі. Гармонік — яго хобі. Так, такі васьмь любімы заняткаў, адточаны да дасканаласці. Менавіта гэта — дасканаласць — уразіла некалі знакамітага вядучага папулярнай тэлеперадачы "Іграй, гармонь любімая".

ГАРМАНІСТ З "ЗАЛАТОЙ ДЗЕСЯТКІ"

Гады два таму Генадзь Завалокін з ансамблям "Частушка" прыязджаў у сталіцу беларускіх шахцёраў на гастролі. У час канцэрта па традыцыі госці прапанавалі падняцца на сцэну мясцовым гарманістам. Мікалай Міхайлавіч выканаў "Польку" і "Лезгінку". І адразу ж атрымаў запрашэнне ў "Залатую дзесятку".

"Залатая дзесятка" — гэта лепшыя гарманісты Расіі. Своеасабліва каста віртуозаў. Беларусь у яе залічылі ўпершыню. У салігорца з'явіліся цікавыя перспектывы ў адносінах будучай творчай работы. Аднак трагічная смерць вядучага праграмы Генадзя Завалокіна перакрэсліла тыя планы...

Недарма кажуць, што ў любым таленце праца, старанне і настойлівасць цягнуць на 99 працэнтаў. Без гэтай Божай іскры не разгарыцца полымя. І тут гэтак. Асвойваць гармонік Мікалай Трухановіч пачаў з чатырох гадоў і асвоіў. Як і акар-

дэон, і балалайку. Самавучкай паступіў у Мінскае музычнае вучылішча. Красамоўны факт!

За 29 гадоў работы ў школе ён падрыхтаваў не адзін дзесятка балалаечнікаў. А васьмь гарманістаў — толькі два. Відаць, вельмі дорага яму тое рамяство, вельмі святое, калі не хоча дапускаць ў яго халтуршчыкаў.

Я прыглядаюся да інструмента, які яшчэ нядаўна прымушаў трапятата слухачоў. Спрабую зразумець, як з гэтай несамавітай штукі можна здабываць такія цудоўныя мелодыі.

— Дрэжны гармонік, — махнуў рукой Мікалай Міхайлавіч. — Ён у параўнанні з тым, што я бачыў у Расіі, — дровы. Планкі тульскія, але астатняе начыненне рабілі тутэйшыя майстры. Гады тры таму купіў. Цяпер шкадую. Кнопкі не вытрымліваюць. Я ўжо за рамонт болей аддаў, чым ён сам каштуе.

"Вось табе і на", — думаю.

Зрэшты, дрэнны інструмент — гэта дэталі. Мне ж закарцела высветліць глабальныя пытанні. Як, скажам, наогул упісваецца гармонік у цяперашнюю "запапаную" рэчаіснасць? Ці запатрабаваны такі пласт музычнай культуры?

— Несумненна, — адказаў Трухановіч. — Мой сын заўзятый рокер. Проста млее ад розных "Металік" і іншага гому ды скрыгату. Але васьмь нядаўна папрасіў касеты, на якіх запісана мая ігра. І ўсе гэтыя валасцікі, яго сябры, слухалі з асалядай. Разумеецца, гармонік пранікае ў такія глыбіні душы, дзе захоўваецца самае чыстае, патаемнае, спрадвечнае.

— У нас шмат прыгожых народных мелодый, — згаджаецца гарманіст. — Проста шыкоўных! Іншая справа, што мы іх мала ведаем. Колькі перадач пра народную творчасць у апошнія гады знікла з радыё- і тэлеэфіру! А яны патрэбныя, каб ратаваць нацыю ад духоўнай дэградацыі.

Вельмі хацелася б арганізаваць нешта падобнае завалокінскай перадачы "Іграй, гармонь", — дзеліцца Мікола. — Аднак гармонікам не абмяжоўвацца. Падключыць іншыя народныя інструменты. У нас жа шмат самабытных талентаў. Трэба ім даць магчымасць праявіць сябе.

Мне вельмі падабаецца слова "віртуоз". Яно надзвычай дынамічнае, з нейкай радаснай віхурай унутры. Гэтка ж віхура карусель у душы салігорскага гарманіста, не дае яму спакою. Можна таму Мікалай Міхайлавіч так шчодро дорыць нам сустрэчы з цудоўным. Што ж, няхай іх, такіх сустрэч, будзе больш!

Сяргей КВІТКЕВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: салігорскі гарманіст Мікалай ТРУХАНОВІЧ.

шматгалоссе

СЯБРУЮЦЬ ЙОНАСЫ І ЯНКІ

Прывабны міні-пасёлак вырас у канцы мінулага ХХ стагоддзя ў вёсцы Пелясы Воранаўскага раёна. Кожны, хто наведваецца сюды, зверне ўвагу на вялікі валун. На ім надпіс: "Літоўскі культурна-асветны цэнтр". А прыблизжэнне дар прыроды і зрабіў на ім адмысловую шыльду народны майстар з вёскі Паддубы Мацеюс Сінкявічус.

Сваім нараджэннем згаданы асяродак асветы і культуры абавязаны адкрытай тут дзесяць гадоў таму літоўскай школе, дарачы, першай у Беларусі.

Не менш важнай задачай, чым навучанне дзяцей, настаўнікі-літоўцы з Пелясы лічаць духоўнае адраджэнне суродзічаў і ўмацаванне стаўкі з беларусамі і палякамі, якія жывуць побач. А размова аб культуры і традыцыях літоўцаў не абыходзіцца без гаворкі аб набытках у гэтай

сферы іншых народаў. Намаганнямі настаўнікаў і мясцовай літоўскай суполкі ў Пелясе створаны і натхнёна працуюць два фальклорныя калектывы. У іх рэпертуары пачэснае месца займаюць беларускія народныя песні. Самадзейныя гурты не раз паспяхова выступалі ў Вільнюсе і Мінску, Друскенінкай і Воранаве, мястэчках і вёсках раёна і заваявалі шчырую ўдзячнасць глядачоў на Усебеларускім фестывалі нацыянальных культур. У гэтым не-

малая заслуга выкладчыцы-энтузіясткі Жывіле Дайнене, многіх спевакоў з наваколля, нашчадкаў і прадаўжальнікаў славных прапагандыстаў народнай песні з вёскі Повалака — сяцёр Каневіч.

А як ладзяць у Пелясе народныя святы! Асабліва ўражвае свята Лінаса, па-беларуску Лёну. Штогод гэтая ўрачыстасць уключае лён і людзей, якія яго вырошчваюць і ствараюць з ільну рукатворныя цуды. Яны, да месца будзе сказаць, дэманстраваліся ў Вільнюсе ў час правядзення там Дзён Пелясы. Кранальна і ўзнесла праводзіцца ў першую нядзелю мая Дзень маці.

На невялікім абшары воранаўскай зямлі спакон веку жывуць літоўцы ў згодзе і паразу-

менні з прадстаўнікамі іншых нацыянальнасцей. Разам працуюць, разам адпачываюць, адзін у аднаго вучацца. Так, плённае супрацоўніцтва ўстанавілася паміж настаўнікамі Пелясы, сярэдняй школы № 2 г.п.Радунь і Пагародненскай СШ. Школьнікі-суседзі наладжваюць цікавыя сустрэчы, разам адпачываюць, ходзяць у вандроўкі. Пеляскія педагогі ганарацца, што дзейнасць іх краязнаўчага музея (кіраўнік Антаніна Чэсанене) нядаўна станула ацанілі ўдзельнікі рэспубліканскага семінара на тэму "Музей як фактар духоўнага і патрыятычнага выхавання".

Словам, як заўважыў дырэктар школы Альфонсас Швяльніс, сябруюць мясцовыя йонасы і янкі, разумеюць адзін аднаго.

Алесь ЖАЛКОЎСКІ.

сямейныя абрады

ХРЭСЬБІНЫ

Як ты дзіцятка хрысцілі,
Мы Госпада Бога прасілі:
— Пажы, Ісусе Хрыстос,
Каб утучак іччасліва рос!

Дай, Божа, нашаму дзіцяці
Добрую долю ўзяці.

Хрэсьбіны або хрысціны — радзінны абрад у сям'і нованароджанага з выпадку яго хрышчэння ў царкве або касцёле. Спраўляюць Хрэсьбіны ў адну з нядзель на працягу паўтара месяца пасля народзінаў.

Беларускі этнограф Т.Кухаронак зазначае: абрад хрэсьбінаў сімвалізаваў сабою «прыняцце нованароджанага ў сям'ю і грамадства, далучэнне дзіцяці да спрадвечнай веры дзядоў і прадзедаў, прыняцце яго ў рэлігійную абшчыну».

Перад хрэсьбінамі бацькі выбіралі кумоў, якія пасля абраду лічыліся хроснымі бацькам і маці.

Бабуля, якая «бабіла» дзіця — прымала яго ў час родаў, павінна была памыць унучка. У падагартую ваду кідала святаянска зёлкі, галінку чартапалоху, «каб не баяўся», дубовую кару, «каб зубкі былі моцныя», сярэбраныя манеты, «каб багаты быў». Памыўшы дзіця, бабуля загортвала яго ў пялёнкі, прынесеныя кумой.

Перад ад'ездам у царкву кумы тры разы абносілі дзіця вакол кутняга стала і адразу выходзілі з хаты. Бацькі ў царкву звычайна не ехалі. Па старой традыцыі, імя дзіцяці даваў свяшчэннік. Кумы, вярнуўшыся з царквы і ўвайшоўшы ў хату, голасна называлі імя дзіцяці. Прыезду кумоў хата калі з накрытымі сталамі. У застольных пажаданнях абавязкова вымаўлялася імя новаахрышчанага.

Галоўная дзея ў абрадзе хрэсьбінаў — выкуп «бабінай кашы», стравы, якая рыхтавалася як ахвяравальная ежа Багам. Гэты рытуал захавалася на Беларусі паўсюдна. Кашу, жоўтую, як сонейка, рабілі з прасяных круп і абавязкова дабаўлялі мёд. Варыла кашу бабка-«тупарэзніца». Яна ж падавала ежу на стол у гліняным гаршку, нахвальваючы: «Мая каша з канпелькамі, а вы падыходзьце з рублямі і капейкамі!» Выкупіць кашу і разбіць гаршчок мог кожны, заплаціўшы бабцы, але звычай патрабаваў, каб апошнім паклаў грошы менавіта кум. Гандаль праходзіў азартна, з жартам ў бок кума: «Гісь, кум, гісь, ля кішэнні павярнісь». Урэшце, кум разбіваў гаршчок аб стол: «Як хутка і бесперашкодна ляжыць гэтыя чарапачкі ад кута да парога, няхай будзе ў хрэніка такой ў жыцці дарога!» Чарапачкі ад гаршка пакрывалі галовы маладзіцам, якія ніяк не маглі нарадзіць дзіця, і дзяўчатам, якія доўга не выходзілі замуж. У некаторых мясцовасцях чарапкі кідалі свінням, каб вялося дабро. Бабка раздавала кашу ўсім прысутным. Прымаючы кашу, госці жадалі ахрышчанаму дзіцяці добрага жыцця: «Дай Бог, каб наша дзіця было крэпка, як вада, багата, як зямля, вясёла, як пчала, і красна, як вясна!»

На хрэсьбінах бацькі рабілі падарункі бабцы і кумам. Святкаванне магло доўжыцца некалькі дзён, у залежнасці ад дастатку сям'і.

У вёсцы Аляксандраўка Старадарожскага раёна на другі дзень садзілі бабу на барану, што зубамі ўгару, і цягнулі па сялу. Калі баба адкуплівалася чым-небудзь, на барану клалі падушкі. І, канешне, спявалі хрэсьбінныя жартоўныя песні:

Ой, кум куме рад,
Павёў куму ў вінаград:
— Шчыпі, кума, ягадкі,
Каторыя салодкі,
Каторыя вінны.
То для маёй мілай...
Каторыя горкі,
То для чужой жанкі.

Падрыхтаваў Мікола КОТАЎ.

спадчына

Невялікі населены пункт Гродзенскай вобласці Мір сёння прыцягвае ўсеагульную ўвагу. І прычынай таму жамчужына сярэдневяковага дойлідства – Мірскі замак, уключаны ў спіс сусветнай культурна-гістарычнай спадчыны ЮНЕСКА. У верасні Мір рыхтуецца прыняць гасцей, якія збяруцца, каб каля сцен старажытнага замка адсвяткаваць Дзень беларускага пісьменства. Поўным ходам вядуцца работы па рэканструкцыі гістарычнага цэнтра пасёлка, у выніку чаго Мір павінен істотна змяніць сваё аблічча. Багатая і цікавая гісторыя Міра. Першае ўпамінанне пра яго ў пісьмовых крыніцах адносіцца да 1395 года, калі тут пабывалі крыжакі, якія спустошылі Мір і абрабавалі яго ваколіцы. У перыяд сярэднявечча Мір быў значным рамесным цэнтрам, праз які праходзілі важныя гандлёвыя шляхі на Мінск, Вільню, Слуцк, Навагрудак, што садзейнічала эканамічнаму развіццю гэтага прыватнаўласніцкага горада.

З гісторыі Мірскага замка

Мір папераменна належаў розным уладальнікам, з 1490 года (па іншых крыніцах, з 1486) яго гаспадаром стаў Юрый Іллініч, які на рубяжы XV–XVI стагоддзяў распачаў будаўніцтва замка ў гатычным стылі. Дакладная дата з'яўлення замка невядомая. Першыя ўпамінанні пра яго ў пісьмовых крыніцах адносяцца да 1531 года. Недабудаваны замак Юрый Іллініч пакінуў у спадчыну свайму ўнуку, якога таксама звалі Юрый і які за валоданне замкам атрымаў графскі тытул. Юрый Іллініч не жыў у Міры, а выхоўваўся пры двары нявіжскіх князёў Радзівілаў, таму ў 1569 годзе, не маючы нашчадкаў, завяшчаў Мір разам з замкам і графскім тытулам Радзівілам.

У 1579 годзе новы ўладальнік Міра Мікалай Крыштоф Радзівіл (Сіротка) выдаў прывілей, па якім Мір атрымаў некаторыя правы гарадскога самакіравання (няпоўнае магдэбургскае права). З імем новага гаспадара звязана будаўніцтва ў Міры гарадскіх умацаванняў, ратушы, шпітала, касцёла, мураваных будынкаў.

Пасля падарожжа ў Італію Мікалай Крыштоф Радзівіл (Сіротка) загадаў дабудаваць замак у новым архітэктурным стылі – рэнесансе.

Першапачаткова абаронную функцыю выконвалі тоўстыя зубчастыя сцены (таўшчыня іх унізе дасягала трох метраў). Яны ўтваралі замкнуты чатырохкутнік, па вуглах якога ўзвышаліся чатыры 25-метровыя вежы, а пятая, уязная вежа-брама, размешчалася ў цэнтры заходняй сцяны, звернутай да горада. У сценах замка была зроблена вялікая колькасць байніц. Вежы ўверсе завяршаліся байніцамі-машыкулямі, праз якія на ворага можна было кідаць каменне, ліць кіпень або смалу. Вежы замка выходзілі за межы сцен, што давала магчымасць весці абстрэл непрыяцеля не толькі прама, але і ўздоўж сцен. У той час гэта была самая прагрэсіўная схема абароны. Кожная вежа мела 5 ярусаў і

складаную сістэму пераходаў, ва ўязной вежы было 6 ярусаў.

Па загадзе новага ўладальніка для ўмацавання вакол замка насыпалі земляныя валы з бастыёнамі па вуглах. Валы былі акружаны равамі з вадой. Уваход на падворак перагароджвалі дзве дубовыя брамы – адна пры ўездзе ва ўязную вежу, а другая – пры выездзе. Акрамя таго, пярэдня брама абаранялася яшчэ спецыяльнай рашоткай-герсай, завостранай знізу, якая пры небяспецы апускалася зверху і перагароджвала ўезд у замак. На другім ярусе брамнай вежы размешчалася замкавая капліца, а пад вежай – турма. Да ўязной вежы быў прыбудаваны мураваны барбакан у выглядзе паўкруглай зубчатай сцяны вышыняй 10 метраў, унутры якой выкапалі вялікі катлаван, і трапіць у замак можна было толькі па пад'ёмным мосце, які пад'імаўся і апускаўся пры дапамозе спецыяльнага калаўрота. У замку знаходзілася канструкцыя для пад'ёму грузаў і цяжкіх гармат на верхнія ярусы.

Крыху змяніў свой выгляд і сам замак. Уздоўж усходняй і паўночнай сцен быў пабудаваны трохпавярховы палац, на першым паверсе якога і ў склепе захоўвалася зброя і прадукты, на другім жылі слугі, а на трэцім размешчаліся княжацкія пакоі, дзе меліся дзверы, абліцаваныя каштоўнымі пародамі дрэва, кесонныя сталі з разьбой, расфарбоўкай і пазалотай, паркетная падлога, багата ўпрыгожаныя камяны, дарагая мэбля, творы мастацтва і іншае.

Што датычыць дэкору замка, то ён быў заснаваны на кантрасте паміж чырвонымі цаглянымі сценамі і белымі атынкаванымі нішамі з арачнымі завяршэннямі.

На поўнач ад замка быў разбіты рэгулярны парк ("Італьянскі сад"), куды можна было трапіць непасрэдна з другога паверха палаца па мосціку, перакінутаму цераз вал. З усходу быў закладзены фальварак з гаспадарчымі пабудовамі і памяшканнямі для слуг.

Мірскі замак неаднойчы ста-

навіўся аб'ектам аблог і штурмаў. У 1655 годзе ён упершыню быў моцна разбураны спачатку войскамі цара Аляксея Міхайлавіча, а потым шведамі. Адбудова яго пачалася пасля заканчэння вайны. Але ўжо ў 1706 годзе замку зноў не пашанцавала: яго разбурылі войскі Карла XII. Новы гаспадар замка Міхаіл Казімір Радзівіл (Рыбанька) не спяшаўся з адбудовай замка. Ён накіраваўся ў трохгадовае падарожжа па заходніх сталіцах, а замак у гэты час усё больш занепадаў і разбураўся. Толькі праз 20 гадоў Рыбанька пачаў аднаўляць палац, у якім пазней знамяніты Радзівіл Пяне Каханку будзе прымаць польскага караля Станіслава Аўгуста Панятоўскага.

Моцна разбураны быў замак у час Айчынай вайны 1812 года, калі казакі генерала Платава вялі бой з французамі. У час баёў адбыўся выбух парахавага склада, які моцна пашкодзіў паўднёва-ўсходнюю вежу. Багацце замка было разабавана.

У 1813 годзе, пасля смерці апошняга князя нявіжскай лініі Дамініка Радзівіла, замак дастаўся ў спадчыну спачатку яго дачцэ Стэфаніі, якая выйшла замуж за царскага военачальніка князя Льва Вітгенштэйна, а затым – яе сыну Пятру. Пасля смерці бяздзетнага Пятра (1887) замкам валодала яго сястра Марыя, жонка германскага князя Гагенлоз.

І, нарэшце, у канцы XIX стагоддзя Мірскі маёнтак разам з замкам набыў князь Мікалай Святаполк-Мірскі. Новы ўладальнік загадаў асцячы сад, на месцы якога была выкапана вялікая сажалка і пабудаваны двухпавярховы палац (згарэў пазней у час першай сусветнай вайны). Тады ж пачалося будаўніцтва вінакурнага завода.

У 1904 годзе паводле праекта архітэктара Р.Марфельда для князёў Святаполк-Мірскіх недалёка ад замка была пабудавана капліца-пахавальня.

У 20–30-я гады Мірскі замак пуставаў. На месцы вокнаў і дзвя-

рэй чарнелі пустоты, у замку гуляў вецер. Аднаўленчыя работы пасля першай сусветнай вайны вяліся марудна. Апошні гаспадар замка Міхаіл Святаполк-Мірскі задумаў аднавіць замак у першапачатковым выглядзе. Да 1938 года была адбудавана частка палаца і часткова адноўлены дзве вежы. Вядомы імёны майстроў, якія займаліся гэтай работай: архітэктар Т.Буржэ, інжынер Ф.Блех і мясцовы муляр Ян Пушкарскі.

У 1939 годзе замак занялі майстравыя. Тут была створана арцель па бытавым абслугоўванні насельніцтва. У гады Вялікай Айчыннай вайны замак стаў сведкам страшнай трагеды: фашысты расстрэльвалі каля яго сцен мясцовых жыхароў, а сам замак ператварылі ў гета і турму для ваеннапалонных. Пасля вайны ў замку знайшлі прытулак людзі з навакольных вёсак, хаты якіх былі спалены гітлераўцамі.

У 1947 годзе замак узяла пад ахову дзяржава. У 60-я гады мінулага стагоддзя вяліся работы па кансервацыі помніка. Даследчыкамі і практычнымі работамі кіраваў В.Калнін. У пачатку 80-х пачалася рэстаўрацыя Мірскага замка. З 1986 года навуковы кіраўнік гэтых работ – Д.Бубноўскі, уладжэнец Міра. Работу па аднаўленні замка ажыццяўляе вытворчае аб'яднанне "Белрэстаўрацыя". У 1987 годзе замак быў перададзены Нацыянальнаму мастацкаму музею Беларусі. У кастрычніку 1991 года ў адрэстаўрыраванай паўднёва-заходняй вежы адкрылася музейная экспазіцыя, прысвечаная гісторыі беларускай зброі, а яшчэ праз тры гады адбылося прымеркаванае да 500-годдзя замка адкрыццё брамнай вежы.

У перспектыве плануецца поўнасцю аднавіць палацава-замкавы комплекс і стварыць музей палацава-замкавага побыту Беларусі XVI–XIX стагоддзяў.

З кожным днём набліжаецца момант, калі госці Міра змогуць

убачыць старажытны замак поўнасцю адноўленым працай умелых майстроў. Ужо сёння шматлікія экскурсанты захапляюцца прыгажосцю гэтай жамчужыны архітэктуры. А гадоў 160 таму Мірскі замак апеў у паэме "Пан Тадэвуш" Адам Міцкевіч:

Вось вежа, што над ранняю імглою тырчэла, Вышэйшаю здалася мо ўдвая: блішчэла На бласе сонца — дах, як золатам, быў крыты, Вясялкамі цвілі кавалкі шый пабітых, Зямлю ахутала туману павалока І скрыла шчыліны і выламы ад вока. Далёкі гону крык, прынесены вятрамі, Адбіўся некалькі разоў паміж мурамі; Присягу даў бы, што крык з замка, што ў тумане Мур, аднавіўшыся, людскім стаў памяшканнем.

Святлана КОШУР,

старшы навуковы супрацоўнік Карэліцкага краязнаўчага музея. НА ЗДЫМКАХ: абрысы Мірскага замка і яго наваколля.

Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

стасункі

“ВЕРБИЦА” У ЛОДЗІ

Мінск і Лодзь – гарады-пабрацімы. У 1992 годзе паміж імі была заключана дамова аб эканамічным супрацоўніцтве, а праз некалькі год усталяваліся трывалыя культурныя сувязі. Добрай традыцыяй стаў абмен дэлегацыямі і творчымі калектывамі падчас правядзення свят гарадоў.

З 17 па 19 мая ў Лодзі гасцяваў народны ансамбль “Вербіца” Палаца культуры Мінскага аўтамабільнага завода. Тры дні доўжылася свята горада Лодзі. Выступалі беларускія артысты ў цэнтры горада, на пешаходнай вуліцы, і мелі выключны поспех. Палякі танцавалі пад музыку “Вербіцы” і нават падпявалі, калі загучала песня “Біе мама”. Выканаўчы падавалі яе як палескую песню, але лодзенцы сцявяджалі, што яна польская. Потым разам пагадзіліся, што песня славянская.

— Адкуль вы? — пыталіся ў “Вербіцы”.

— Мы з Беларусі, з Мінска, — адказвалі.

— О! Сябры!

Кіраўнік ансамбля “Вербіца” Аляксандр Свірскі сказаў:

— Нідзе так не адчуваеш сябе беларусам, як на чужыне. У фінале канцэрта мы заспявалі “Магутны Божа”. Тут, у Польшчы, гэта прагучала як наша клятва вернасці Радзіме.

Палякаў вельмі ўразіла, што ўдзельнікі гурта звычайныя рабочыя людзі, але спяваюць на

чатыры галасы і нават акапэльна.

Пасля канцэрта да землякоў падышла мясцовая беларуска Барбара Твардаш (як потым даведаліся, старшыня таварыства “Польшча — Беларусь” у Лодзі, якое стварылася ў мінулым годзе) і шчыра дзякавала за канцэрт. Калі “Вербіца” спявала “Беларусь — мой заранкавы край”, яна плакала. Барбара родам з Кобрына, жыве ў Польшчы каля 20 гадоў. У Лодзі яна вучыць дзяцей музыцы. Расказвала, што вельмі хочацца пабываць на радзіме. Два дні яна апекавала землякоў. Суправаджала на экскурсіі па горадзе, пазнаёміла з Музеям польскай кінематографіі. Потым была сустрэча ў мэрыі Лодзі, дзе “Вербіца” пакінула на памяць сімвал нашай Беларусі і Мінскага аўтазавода — статуэтку зубра.

Ужо хутка, 14–15 верасня, адбудзецца свята горада “Чароўны Мінск”. У беларускай сталіцы будучы чаканьне дэлегацыю з горада-пабраціма Лодзі.

Віктар МАЦЮШЭНКА.

НА ЗДЫМКУ: ансамбль “Вербіца”.
Фота Алы ЛІТОВКІ.

весткі з суполак

РАСІЯ, КАМЧАТКА

А ЛЯВОНІХУ ЛЯВОН ПАЛЮБІЎ...

Гучалі над сопкай Каханья заліхвацкія трэлі гармоніка. Гэта беларуская дыяспара адзначала сваё свята. Свята! Якое шматзначнае слова! У ім святасць народных традыцый. Гуляюць беларусы ў прымеркаваным, як і ў мінулыя гады, да Дня Незалежнасці і 58-й гадавіны вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Святкаванне праходзіла на маляўнічай паляне над найвыдатнейшай у свеце бухтай.

На Камчатцы жывуць каля васьмі тысяч беларусаў, якія па волі лёсу апынуліся на краі зямлі рускай. Іх можна сустрэць на ўзбярэжжы, у Каракскай нацыянальнай акрузе. Рознага роду заняткі выбралі яны: камерсанты і ўрачы, педагогі і вадзіцелі, ваенныя і людзі творчых прафесій — паэты, мастакі, танцоры. Усіх аб’ядноўвае пачуццё любові і насталыя гады па сваёй цудоўнай малой радзіме, па палескіх барах, зарніцах, узбярэжжах Сожа ці Буга, па прыгожай, самабытнай народнай мове. Яднае ўсіх — Беларускае зямляцтва. Я пагутарыла з арганізатарам свята Віктарам Гаўрылавым. Ён этнічны беларус, родам з вёскі Волатава, якая стала цяпер адным з найцудоўнейшых раёнаў Гомеля. Адслужыўшы ў тады яшчэ Савецкай Арміі, у 1991 годзе звольніўся ў запас і выбраў месцам свайго жыхарства Камчатку. Па прафесіі Віктар Гаўрылаў — радыётэхнік, быў начальнікам радыёцэха ў Доме быту “Камчатка”.

— Мы рэгулярна збіраліся ў “Святліцы”, наладжвалі сустрэчы ў кафэ “Алеся”, — расказвае Віктар Аляксандравіч, — арганізавалі свой беларускі ансамбль “Алеся”. Аб’ездзілі ўвесь паўвостраў у пошуках нацыянальных талентаў. Разам з намі — камчацкі пісьменнік з беларускімі каранямі Беражкоў, паэтэса Сарока (Вя-дзяхіна). Ганна Малюковіч займаецца ў танцавальнай групе Асацыяцыі карэнных і малых народаў. Андрэй Іваноў ву-

чыць дзяцей і падлеткаў кіакушынкай-каратэ. Беларуска дыяспара адзначае юбілей сваіх вядомых землякоў, адзін з апошніх — Янкі Купалы. Рэгулярна атрымліваем і чытаем беларускія газеты, у курсе ўсіх падзей, якія адбываюцца на нашай гістарычнай радзіме. Не забыта і спрадвечная цяга беларусаў да зямлі, прыроды. Летам для землякоў-беларусаў арганізуюцца паездкі ў зону адпачынку, на рыбалку, па ягуды і грыбы. У планах зямляцтва — праводзіць рэгулярныя Беларускае чытанні, далучаць да іх дзяцей, каб не зніклі нацыянальныя трыдыцыі і родная мова.

Але вернемся да свята. Беларусы ўцёпла павіншаваў губернатар Міхаіл Машкоўцаў (яго маці таксама нарадзілася ў Беларусі). Ён не змог звярнуцца да прысутных на беларускай мове, бо вывучаў яе толькі месяц, але дні школьных канікулаў, праведзеныя ў Мар’інай Горцы пад Мінскам, лічыць лепшымі ў жыцці.

Вітаў беларусаў і мэр Петрапаўлаўска Юрый Галянішчаў. Дарэчы, пры арганізацыі свята вялікую дапамогу аказалі гарадскія і абласныя ўлады. Быў запрошаны аркестр войск Паўночна-Усходняй акругі (былой Камчацкай флатыліі) пад кіраўніцтвам беларуса Паўла Тычыны. Павіншаваць беларусаў прыйшлі прадстаўнікі ўкраінскай дыяспары, якія падарылі

свае меладычныя песні і пірог; татара-башкірская абшчына пачаставала нацыянальнымі піражкам і танцамі. Глуха ракаталі каракскія бубны: гаспадары віталі беларусаў. Намесні атамана камчацкага казацтва Уладзімір Баранаў таксама быў сярод жаданых гасцей.

Маляўнічы і шматколорны канцэрт пацвердзіў, што не бядаюць на таленты беларусы, украінцы, татары, каракі і іншыя народы. Ліліся песні рускія, украінскія і, вядома ж, беларускія. Пакарыў голас “камчацкага саляўя” — Валянцін Гілева. Са сцэны і ў зале гучалі вершы беларускіх паэтаў Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, Аркадзя Куляшова.

...На сцэне — Валянціна Жданава, арганізатар і кіраўнік паэтычнага клуба “Ліра”. Яна была пяцігадовым дзіцем, калі на Беларусь прыйшлі акупанты. Вёску, дзе жыла яе сям’я, фашысты спалілі. Жыхары тады яна носіць у сабе. А колькі такіх вёсак! Як напамін, над беларускай зямлёй сумным набатам гучаць званы Хатыні. Цяжка было стрымаць слёзы ад успамінаў Валянціны Фёдаравы, сумных і палымных радкоў верша Якуба Коласа “Родны Мінск”.

Але жыццё працягваецца, і свята таксама. Гасцей частавалі смачнымі беларускімі дранікамі, камчацкай юшкай і шашлыкамі. Танцы “Лявоніха”, “Крыжачок” і песні захапілі ўсіх. Да вечара доўжылася сустрэча землякоў.

На развітанне хочацца сказаць дзякуй арганізатарам гэтага цудоўнага свята і яго ўдзельнікам. Прыемна, што жыве беларускі дух на Камчатцы.

Наталля ГЛАЗОУСКАЯ.

член Беларускага зямляцтва.

асоба

“ЗАХАРЧЭНЯ”

ІМЕМ УРАДЖЭНЦА ОРШЫ НАЗВАНА МАЛАЯ ПЛАНЕТА

Амаль дзвесце гадоў існуе традыцыя, згодна з якой астраномы даюць малым планетам імёны выдатных людзей. Цяпер гэтым правам валодае Міжнародны астранамічны саюз — найстарэйшая навуковая арганізацыя, якая аб’ядноўвае прафесійных астраномаў усяго свету. Такім чынам, ужо больш за 6 000 планет Сонечнай сістэмы названы імёнамі слаўтасцей усіх часоў і народаў. Гэта вучоныя і пісьменнікі, дзяржаўныя дзеячы і музыканты, паэты і акцёры, мастакі і спартсмены. Сярод іх і наш зямляк, выдатны фізік, акадэмік Расійскай акадэміі навук Барыс Захарчэня.

Нарадзіўся будучы вучоны 1 мая 1928 года ў Оршы. Бацька яго, Пётр Восілавіч, сын лесніка са Случчыны, быў сапёрам. Удзельнічаў у першай сусветнай і грамадзянскай войнах. Маці, Ніна Пятроўна, паходзіла з Заходняй Украіны. Употаі ад мужа-атэіста яна хрысціла немаўля ў адной з аршанскіх царкваў. Пра гэты факт сваёй біяграфіі Барыс Пятровіч даведаўся ўжо ў досьціць сталым узросце.

Пасля блуканняў па Беларусі (сям’я жыла то ў Віцебску, то ў Магілёве — звычайны лёс ваеннаслужачага) Захарчэня пасяліліся ў Дзіцячым Сяле (цяпер г. Пушкіна), а з 1934 года — у Ленінградзе. Калі бацька быў на фронце, Барыс разам з маці знаходзіліся ў эвакуацыі. У 1944 годзе вярнуліся ў паўночную сталіцу Расіі, якая і стала для іх другой радзімай. Пасля заканчэння сярэдняй школы таленавіты юнак паспяхова вучыўся на фізічным факультэце Ленінградскага ўніверсітэта.

У 1952 годзе быў прыняты на працу ў фізіка-тэхнічны інстытут АН СССР (пазней інстытут імя А.Ф.Іофэ), дзе прайшоў шлях ад лабаранта да дырэктара аддзялення фізікі цвёрдага цела. У 1966-м абараніў доктарскую дысертацыю, у тым жа годзе яму і групе сааўтараў была прысуджана прэстыжная Ленінская прэмія за даследаванне новай квазічасціцы — эксітона, у паўправадніках, якая абумоўлівае цяжэнне многіх фізічных працэсаў у гэтым класе крысталаў, што вызначылі прагрэс электронікі XX стагоддзя. У 1976-м Б.Захарчэня стаў лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі СССР за даследаванні па так званай “аптычнай арыентацыі ў паўправадніках” (па сутнасці, гэта намагнічванне электронаў, ядраў і эксітонаў светлом у паўправадніковых крысталах).

За высокія навуковыя дасягненні Барыс Пятровіч абраны членам-карэспандэнтам АН СССР, правадзейным членам Расійскай акадэміі навук. Ён —

кавалер некалькіх ордэнаў СССР і Расіі, лаўрэат залатога медаля імя П.М.Лявонцава. У 1998 годзе імя “Захарчэня” было прысвоена адной з малых планет.

Акрамя навукі Барыс Пятровіч плённа займаецца літаратурнай творчасцю. У пецярбургскіх часопісах з’яўляюцца яго цікавыя эсэ пра сяброў-фізікаў, пісьменнікаў, мастакоў.

Вучоны піша: “Вельмі рана ў мяне прачнулася памяць і самасвядомасць, цяжка паверыць, але многія эпізоды я памятаю з гадавалага ўзросту”. Разам з тым, у яго хатнім архіве захоўваецца жухлае пасведчанне аб нараджэнні, дзе Орша яшчэ названа Воршай. Ёсць і бацькава грамата на беларускай мове ад ваеннага камандавання ў Оршы ў гонар 10-годдзя ўтварэння Рабоча-сялянскай Чырвонай Арміі. Гэтыя каштоўныя дакументы, а таксама свае граматы і партрэты (і асобныя, і разам з Жарэсам Алфёравым, нобелеўскім лаўрэатам, сваім даўнім сябрам і калегам) Барыс Пятровіч збіраецца ў бліжэйшы час падарыць музею гісторыі і культуры Оршы.

У 2000 годзе ў Мінску ўбачыў свет энцыклапедычны даведнік “Хто ёсць хто сярод беларусаў свету. Частка I. Беларусы і ўраджэнцы Беларусі ў памежных краінах”. На жаль, біяграфія Б.Захарчэня там няма, як няма звестак пра шмат якіх нашых землякоў, якія здабывалі і здабываюць славу іншым народам і краінам. Але ж карані іх на нашай зямлі, і мы можам па праву гэтым ганарыцца.

Віктар ЛЮТЫНСКІ.

г.Орша.

ПАМЯЦІ ВІКТАРА ГОВАРА

Савет Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Расіі” і іншыя беларускія грамадскія арганізацыі з глыбокім сумам паведамаюць аб раптоўнай смерці ў Маскве на 74-м годзе жыцця Віктара Говара.

Віктар Антонавіч Говар нарадзіўся ў 1929 годзе ў гарадскім пасёлку Ветка Гомельскай вобласці. Рана застаўся без бацькі. У 1949 годзе з сярэбраным медалём скончыў сярэдняю школу ў мястэчку Моўчадзь Баранавіцкай вобласці і паступіў на аддзяленне журналістыкі філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Пасля ўніверсітэта працаваў у Мінску ў газеце “Літаратура і мастацтва”. Пасля пераезду ў Маскву выдаваў часопіс “Строю дом”, веў на Цэнтральным тэлебачанні праграмы “Домашняя акадэмія”, “Дело мастера боится”.

Ён быў, як гавораць у народзе, майстра на ўсе рукі: ляпіў цацкі з гліны, рэзаў драўляныя скульптуры, узводзіў дачныя пабудовы.

Віктар Говар на сваім “усюдыходзе” аб’ездзіў дзесяткі вёсак і пасёлкаў Беларусі, збіраючы матэрыялы аб народнай і рамеснай творчасці. Ён з’яўляецца аўтарам манерафіі “Мастацкія рамёствы і промыслы Беларусі”. Шырока вядомасцю сярод беларускіх чытачоў карыстаюцца яго творы “Пялёстак і крышталь”, “Доўгі, доўгі дождж”, “Час равуцых быкоў”.

У Маскве ім напісаны раманы-апакрыф “Круг”. У камп’ютэры засталіся апошнія старонкі найглыбейшага па сваім змесце эсэ “Хто мы? Адкуль прыйшлі? Куды ідзем?”.

У яго было мноства планаў, яго магутны інтэлект выпрацоўваў новыя парадаксальныя адказы на выклікі часу. Але сэрца не вытрымала.

Ён любіў Беларусь, яе народ, беларускае слова. Наведваючы хор беларускай песні ў Маскве, заўсёды чуліва і таленавіта выконваў увесь яго рэпертуар.

На саракавы дзень пасля смерці, згодна з яго завяшчаннем, прах Віктара Антонавіча Говара будзе пахаваны ў Мінску на Маскоўскіх могілках.

Памяць аб ім назаўсёды захаваем у нашых сэрцах.

Аляксандр ГЛОД.

намеснік старшыні Савета ФНКА “Беларусы Расіі”.

прэзентацыя

83 СПОВЕДЗІ ў адной кнізе

Крыху больш за год існуе выдавецтва Беларускага таварыства "Кніга", а яго выданні ўжо знайшлі сваё месца на паліцах кнігарняў і прыхільнікаў беларускай літаратуры. Адметная рыса выдавецтва – выпуск кніг толькі на беларускай мове. І яшчэ жаданне, каб кніга была даступнай шырокаму колу чытачоў. Менавіта гэтай мэце і адпавядае выпуск серыі "Народная бібліятэка", якая друкуецца ў двух варыянтах: у цвёрдай вокладцы і ў тым жа графічным афармленні ў сціплай мяккай, а значыць, больш таннай вокладцы. Чытачы ўжо маюць магчымасць ацаніць працу выдаўчоў па першых выданнях твораў Васіля Быкава і Ніла Гілевіча. Другая серыя – "Скарбы беларускай літаратуры і фальклору". Выдаўчы выбралі нялёгка шлях: выданне кніг-мініячур, бо вядома, што такія кнігі маюць досыць высокі

люстэрка душы сучасніка. Па-другое, вучоныя розных галін (псіхологі, сацыёлагі, літарату-

разнаўцы і мастацтвазнаўцы) атрымаюць каштоўны матэрыял (зноў жа з першых вуснаў) для даследаванняў... І сапраўды, зборнік "споведзяў" – сво-

еасаблівы зрэз нашага грамадства, які дае магчымасць ацаніць яго стан.

Праца над гэтым выданнем працягваецца. Мяркуюцца, што гэта будзе тры кнігі. А пакуль рэдакцыя "Голасу Радзімы" прапонуе нашым чытачам фрагменты кнігі-споведзі вядомых ім людзей.

НА ЗДЫМКАХ: кнігі з серыі "Народная бібліятэка" і мініячурныя "Скарбы беларускай літаратуры і фальклору"; загадчыца аддзела выдавецтва "Кніга" Людміла НЕСЦЯРОВІЧ прадстаўляе кнігу "Шчыра, як на духу..."

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

кнігарня

НОВЫ ТВОР ГЕНРЫХА ДАЛІДОВІЧА

Упісьменніка Генрыха Далідовіча абвостраная цікавасць да мінулага. Яго гістарычныя раманы – вынік асабістых даследаванняў. Днямі ў сталічным выдавецтве "Пейто" пачылася светлая новая кніжка Г. Далідовіча "БНР і БССР. Роздум аб пакутным шляху Беларускай дзяржаўнасці ў XX стагоддзі".

Невялікі па аб'ёму твор уключае ў сабе разважанні аб пошукі беларусамі шляху да дзяржаўнасці ў 1917–1919 гадах – найбольш спрэчным перыядзе айчыннай гісторыі. Нягледзячы на тое, што жанрам твора з'яўляецца эсэ, кніга цалкам адпавядае крытэрыям гістарычнай праўды. Гэта вынік таго, што пры напісанні твора Далідовіч карыстаўся шматлікімі літаратурнымі крыніцамі, успамінамі сведкаў, архіўнымі дакументамі тых далёкіх падзей. У прыватнасці, яму, аднаму з нямногіх, удалося пачыць перададзеную Зоськай Верас стэнаграму пасяджэння Усебеларускага з'езда, які адбыўся ў снежні 1917 года.

Апісваючы станаўленне БССР Далідовіч прыходзіць да высновы, што яе пабудова была лагічным працягам змагання беларусаў за дзяржаўнасць. У гэтым змаганні далёка не ўсё было проста, тут таксама хапіла выбаванняў і ахвяр. Сведчаннем таму лёс Зміцера Жылуновіча, які з'яўляўся ініцыятарам і рухавіком стварэння БССР.

"Яшчэ раз ведайма пакутлівы, жудасны лёс амаль усіх, хто ўтвараў і БНР, і БССР: за вельмі рэдкім выключэннем, амаль усіх спачатку зганьбілі, зрабілі ворагамі сваіх жа дзядоў і бацькоў, свой народ, а затым перастралілі", – заключае ў кнізе аўтар.

Віктар ХУРСІК

настрой

Алена ІГНАЦЮК.

БЭЗАВЫЯ АСАЦЫЯЦЫІ

Узніклі ад прачытання карціны Т.Шаўчэнка "Сама сабе гаспадыня"

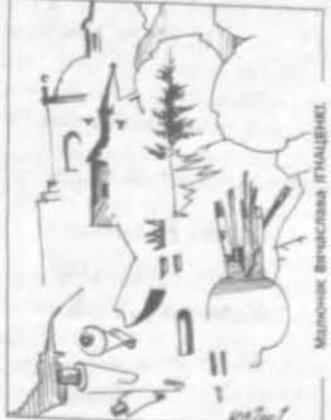
Запалім свечку, каб святло, як бэзу белы квет, над сном дзяўчынаўкі плыло...

Сабранае ў букет...

Мо, гаспадынька рыбкай сніць,

і з коўдры звіўся хвост... Сама сабе царыца – сніць бэз-квет у хвалях кос.

А цемра ночы – як званіца. Калі крануць за матузок – квет бэзу ў лівіцца капліцай... Згарнуўся бэзам... абразок.

Малюнак Вячаслава ІГНАЦЮК.

"НА ЧУЖЫНЕ ЗАЕЛА Б ТУГА"

МАЛЬДЗІС АДАМ ІОСИФАВІЧ. Нарадзіўся 7.08.1932 года ў вёсцы Расолы Астравецкага раёна. Скончыў БДУ (1956), працаваў у раённай газеце, з 1962 года – у Інстытуце літаратуры НАН Беларусі. Друкуецца з 1954 года. У 1991–1998 – дырэктар навукова-асветніцкага цэнтра імя Ф.Скарыны, з 2001 – прэзідэнт Беларускага ПЭН-цэнтра.

З 1991 – прэзідэнт Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў. Заслужаны дзеяч польскай культуры (1982). Доктар навук (1987). Прафесар (1990). Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі імя Я.Коласа (1980), Каландарыя за заслугі Рэчы Паспалітай (1992).

— Ці падабаецца Вам вашае імя? Ці не шкадуеце, што не дасталася якое-небудзь іншае?
— Імя Адам бацькі далі мне таму, што папярэднія дзеці ў сям'і паміралі, а я з такім імем павінен быў жыць. Імя часам прыносіла мне дробныя непрыемнасці, асабліва пры знаёмстве з Эвамі, якія ўспрымалі яго з недаверам або і як здзек.
— Які колер вачэй і валасоў Вам падабаецца найбольш?
— Усе колеры для мяне аднолькавыя – як праява разнастайнасці жыцця. Уявіце сабе, што ўсе жанчыны свету толькі бялявыя або чарныя. Павесіцца, як казаў Караткевіч, ад адчаю можна было б.
— Якія станючыя якасці ў чалавеку найбольш цэнныя?
— Працавітасць і абавязковасць.
— Якія чалавечыя заганы не церпяць?
— Пустую гыху, балабонства.
— Ці верыце ў сяброўства?
— У цэлым – веру. Сябравалі ж мы з Караткевічам, такія непадобныя, гадоў з дваццаць. І плен ад гэтага ўзаемны быў.
— Які ваш любімы занятак?
— Фронтальна праглядаць старыя рукапісы, кнігі, перыёдыку, знаходзіць нечаканае, прадчуваючы яго. Праўда, у апошні час не да гэтага.
— Як Вы разумееце шчасце, шчаслівы лёс, шчаслівае жыццё?
— Калі пасля цябе нешта застаецца, калі гэтае "нешта" некаму патрэбна.
— Які лёс, на вашу думку, асабліва варты жалю і накарання?
— Здрадніцтва самому сабе, мове, радзіме.
— Які момант у вашым жыцці Вы лічыце самым радасным?
— Ўвяд кожнай юніі быў радасю, хоць часовай, бо адразу ж прыходзіла жаданне кутэй рабіць і бачыць наступную.

— Калі б лёс прымусіў пакінуць Радзіму – якую краіну выбралі б для перасялення?
— Можна – Чэхію. Але такое пытанне перада мной ніколі не паўставала і не паўстане. Бо на чужыне заела б туга.
— Ваша ўяўленне пра сямейнае шчасце?
— Узаемаразуменне, асабліва важнае з гадамі.
— Аб якім упушчэнні (нескарыстанай магчымасці) на сваёй жыццёвай дарозе вельмі шкадуеце?
— Калі б усё вярнулася назад, у дзяцінстве і юнацтве больш вучыў бы мовы: англійскую, латынь, літоўскую (генетычныя ж карані Мальдзісаў ад літ. малда – малітва, модлы) – там!
— Чым (якімі падзеямі, здарэннямі) засталося ў памяці дзяцінства?
— Ды ўсё дзяцінства цяпер (хоць жылося бацькам нялёгка) успрымалася як суцэльнае свята, як радасць пазнання.
— Ваша стаўленне да ўдзелу ў палітычным жыцці краіны?
— Раней даволі актыўна ўдзельнічаў, цяпер зразумеў, што гэта не мая дзялянка, што трэба рабіць тое, да чаго ты найбольш здатны. Для мяне гэта, як пецца ў гімне, "штодзённая, шэрая" праца.
— Якое значэнне надаеце бытавым умовам жыцця і працы?
—
— Ці ёсць у вас фінансавая мара? Калі б былі грошы, пабудоваў бы на Астравецчыне Беларускае грамадска-культурны цэнтр (з этнаграфічна-краязнаўчым музеем). Бо літоўскі там ужо ёсць. І дзеля польскага асяродка робяцца захады.
— Што (які матэрыял, тэму) шукаеце найперш у свежых газетах?
— Размячаю для наступнага ўводу інфармацыю ў камп'ютэрны банк даных і выражэння для тэматчных падборак выразак каля 50 беларускіх перыядычных выданняў і каля 20 замежных. Бо інфарматыка сёння галоўнае.
— Якую кнігу (твор) любіце перачытваць?
— Перачытваць абсалютна няма часу. Хаця б прычытаць усё варта (а колькі чытаеш нявартага) па разу.
— Ці верыце ў непазбежнасць, накіраваную лёсам?
— Нешта такое закладзена, прадвядзана. Можна, у тым жа генятыпе? У жа-

Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы» віншуе шанюнага Адама МАЛЬДЗІСА з 70-годдзем. Жадаем моцнага здароўя, творчага плёну і здзяйснення ўсіх задум.

слухай сваё

РОК-КАЗКІ ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ І ДАРОСЛЫХ

Зміцер Вайцюшкевіч і Леанід Дранько-Майсюк на вольнае тэма і ў 2001 годзе і чарнацы гэта альбом перамог салідных канкурэнтаў у льеўнай долі намінацыі: "Традыцыі і сучаснасць", "Музыкант года", "Аўтар тэкстаў года". І хоць прэзентацыя, якую правёў у мінскім Тэатры юнага глядача лэйбл "БМАgroip", не выклікала грандыёзнага анішлага, зацікаўленасць прэсы была павышаная, а праз месці-друзі ў Варшаве "Цацачная крама" мела поўны фурор. Поп-рок-сцена Еўропы ядна зсумавалася па маштабных алегарычных творах, па трапнай эзопаўскай мове, па тонкіх карунках меладэчных малюнкаў, створаных паводле стылістыкі наймаднейшых музычных плыняў, але з заглыбленнем у фальклорныя традыцыі. Гэта Еўропа, а ці ёсць прарокі ў сваёй Айчыне?

Слушным лічу параўнанне гэтага альбома паводле канцэпцыі ўвасаблення са слаўтай праграмай "Animals" брытанскага гурта "Pink Floyd": "У альбоме Зміцера Вайцюшкевіча таксама сярод персанажаў ёсць свае animals — тут і галодны воўк, і баязлівы барсук, і задаволены Певень, і натуральна, белавежскі зубр". Але ўнікальнасць беларускага праекта ў тым, што сацыяльна-філасофскі падтэкст усіх алегорый зусім не абцяжарвае нават дзіцячую свядомасць, таму гэты твор, асабліва ў версіі жывога тэатральна-музычнага відовішча, становіцца ідэальным аб'ектам сямейнага культурнага адпачынку, дзе дарослыя з захапленнем будуць паглыбляцца ў алегарычныя намёкі, а дзеці — проста слухаць каларытную казку.

Цікава, што, нягледзячы на ідэйна-мастацкую завершанасць гэтага твора і дасягненне пэўных адзнак, праект усё яшчэ мае тэндэнцыю да развіцця. Зміцер Вайцюшкевіч кажа: "Мне вельмі хочацца яшчэ паставіць спектакль па матывах гэтага праекта. На чыста канцэртных прэзентацыях чагосьці не хапае, пяцьдзесят хвілін замала. Тым больш, што там ёсць і тэксты, і дзея, і мараль цацачнага гандляра паміж кампазіцыямі. Плюс дэкарацыі, акцёры... Прадбачыцца шмат цікавай працы".

Намінацыю "Музыкант года" Зміцер Вайцюшкевіч выйграў заслужана, бо гэты дзейны ўдзельнік слаўтага гурта "Крыві", былы "палацавец", стаў першым беларускім рок-мэнам, які рызыкнуў пакваліцца на по-

ўнафарматны сольны альбом. Дый прафесійны пэрт Леанід Дранько-Майсюк слухна і бездакорна адсунуў на гэтым плёбісцыце самаробныя рыфмы рок-пазтаў. А яшчэ ж Зміцеру дапамагалі ў працы над альбомам слаўтыя нашы зоркі, засвечаныя ў праектах, вядомых кожнаму: Ядвіга Паплаўская (вакал, экс-"Верасы"), Андрэй Хвісевіч (акордэон, экс-"Палац"), Алесь Пузыня (скрыпка, экс-"Легенды Вялікага княства"), Зміцер Бударын (трамбаніст аркестра М.Фінберга) ды іншыя.

"Іх агульнымі намаганнямі, — лічыць музычны крытык Анатоля Мяльгуй, — музычная палітра альбома набыла мяккія і разнастайныя гукавыя фарбы, якія дапамагаюць слухачам засяродзіцца на "расшыфроўцы" вобразаў сатырычнай пазіі Леаніда Дранько-Майсюка".

Трэба дадаць, што запіс альбома праходзіў у дыктоўнай студыі "Беларускія песняры" (рэжысёр Б.Даўгіх), а мастэрынг рабіў С.Лабандзіеўскі ў студыі "Радыо Мир". І тут знакамітыя адмыслоўцы здолелі давесці да еўрапейскай кандыцыі якасць прадукту.

Мастацкай аздобай альбома займаўся Уладзімір Цэслер, які выкарыстаў фотаздымкі Сяргея Шарубы і Алеся Сушы. Буклет змяшчае не толькі сімвалічныя ілюстрацыі, але і ўсе тэксты альбома. Як лагічнае завяршэнне ўсяго рэестра вартасцей — знакі IFPI (L641) і каталогавы нумар вытворцы (UL-011221) на фірменных дысках выдання, што сведчыць аб легальным вытворчым працэсе, які гарантуе якасць.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА

фотарэпартаж

Па сігнале ракеты пачалося затрыманне парушальнікаў дзяржаўнай граніцы... Сабака Дакс хутка даганяе невядомага чалавека, які спрабуе пераадолець кантрольна-следавую паласу... Менавіта так праходзіць падрыхтоўка курсантаў і сабак у школе інструктараў пагранічных войскаў Беларусі. Цяпер у гадавальніку дзесяткі нямецкіх аўчарак і некалькі лабрадораў, першае элітнае шчаня падарылі латышскія пагранічнікі.

ДАКС ІДЗЕ ПА СЛЕДУ

Менавіта лабрадоры паспяхова скарыстоўваюцца для пошукаў наркатыкаў і выбуховых рэчываў.

Сёлета школе споўнілася дзесяць гадоў. За час існавання падрыхтавана каля 500 кінолагаў. Выкладчыкі любяць гаварыць навабранцам: "Вы павінны не толькі навучыцца разумець сабак, але і думаць, як яны". Але першым трапіць у групу кінолагаў, пагранічнікі праходзяць адбор. На працягу месяца яны вывучаюць курс "важатага службы сабак" і толькі потым прыступаюць да асноўнай вучобы.

Утрыманне аднаго чатырохногага пагранічніка абы-

ходзіцца казне, як забеспячэнне чатырох салдат. Але статыстыка сцвярджае: кожны трэці парушальнік граніцы затрымліваецца пры дапамозе сабак, а сучасная навука пакуль не прыдумала прыбораў, здольных іх замяніць.

Пагранічны гадавальнік нядаўна папоўніўся шчанюкамі навабранцамі. У тры месяцы яны пачнуць спасцігаць азы, а праз год прыступяць да аховы дзяржаўнай граніцы Беларусі. Такі службовы спіс усіх сабак кіналагічнага цэнтру.

НА ЗДЫМКАХ: стан здароўя «ахоўнікаў» заўсёды пад кантролем; на дзяжурстве.

Тэкст і фота Віктара ДАШУКА

кіношныя байкі дзмітрыя міхлеева

МАСТАК НАВУМ

ЗАПІСАНА З ПЕРШЫХ ВУСНАЎ

— Здымалі фільм "Я родам з дзяцінства" (цяпер гэта шэдэўр). Высоцкі здымаўся, Марына Уладзі прыязджала. Рэжысёр Тураў, мастак—пастаноўшчык Ганкін, народны мастак рэспублікі, з Эйзенштэйнам яшчэ сябраваў. Здымаем на захадзе Беларусі. Тураў кажа: "Ты ведаеш польскі, пагавары з народамі, запрасі на масоўку". А там усё сапраўды папольску "пшэкаюць". Ну, я тут пагаварыў і пазнаёміўся. І паспеў пафарбаваць нешта некаму. І вось здымаем масоўку на кірмашы. Мне там трэба было шыльду "газа" падмаляваць. Мастак Ганкін мне нешта падказвае: "Падвесь больш улева, не, ўправа" і гэтак далей. Тут падыходзіць нейкая мясцовая і пытаецца: "Дзе знайсці пана мастака?". Ёй паказваюць на Ганкіна, народнага мастака. Яна падыходзіць, баба такая спраўная, глядзіць зверху ўніз на маленькага Ганкіна. Той пацвярджае, што ён і ёсць галоўны мастак. А баба кажа: "Не, то не ёсць ён. Мне тшзба пан мастак Навум". Ёй зноў гавораць, што, маўляў, вось ён, мастак. А яна — за сваё: "Не той. Мне

тшзба вялікі пан мастак Навум, такі, як я". А баба, палячка гэта, вялізная, і ёй нешта мусіць трэба пафарбаваць. Ганкін нервуецца, патрабуе мяне да сябе. Я спускаюся з грузавіка, падыходжу. А баба гэтая адразу: "Вось ён мне патрэбны, пан мастак Навум". Ганкін раззлаваўся: "Калі ён — мастак, значыць, я — маляр!" — гаворыць ён, — давай, Навум, камандуй. Наладжвай дэкарацыі, арганізуй прастору, кіруй!" Сам палез на грузавік на маё месца і быццам бы разыгрывае мяне. Ага, думаю. "Тады, таварыш маляр Ганкін, шыльду крыху правей перабіце, калі ласка. Вось, добра! Цяпер крыху вышэй і ўлева..." Толькі ў ролю ўвайшоў — пакіраваць, але тут Ганкін зусім раззлаваўся:

— Вон! — зароў ён як удод, — марш з плячоўкі! Каб я цябе больш не бачыў! У Мінск! Неадкладна!"

Адрозу ж пайшоў Тураў на мяне скардзіцца. А што я такога зрабіў? Ён жа сам сказаў: "Камандуй, Навум!". Вось я трохі і пакамандаваў. А яго заела, што ім, народным мастаком, паплечнікам Эйзенштэйна, прасты маляр пакамандаваў. Тураў

пачаў яго ўгаворваць, маўляў, чалавек хаця і "прыкольны", але маляр добры. Трэба дараваць, тым больш, франтавік, а фільм якраз пра вайну і падзеі пасля вайны. У рэшце рэшт, Ганкін змягчыўся, але прыдумаў для мяне асобую працу, каб я быў ад яго далей: адправіў мяне на звалку, дзе былі рэшткі танкаў, машын, самалётаў, злезенья пасля вайны. Даручыў знайсці хвост нямецкага самалёта са свастыкай. Я ўзяў кучу газет для агульнага развіцця, у магазіне прыхапіў яшчэ нейкай "літаратуры" і пайшоў на аб'ект. Хвост я адшукаў адразу, але ён быў без свастыкі. Я яе сам цэлы тыдзень маляваў, сабраўшы для парадку неаблагу кампанію мясцовых "вясёлых людзей". Так што гэта "камандзіроўка" мне вельмі спадабалася, таму што я не люблю нуду і аднастайнасць.

Ганкін са мной доўга не вітаўся, а потым дараваў. А за што было крыўдзіцца? Ну, нейкія плячкі хвілін пабыў маляром, што яго ад гэтага меней стала? Я ж за яго таксама мінут пяць папрацаваў галоўным мастаком—пастаноўшчыкам і без усялякіх прэтэнзій...

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіяў і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 2 088 экз. Заказ 1789. Падпісана да друку 6. 8. 2002 г. у 12.00.
Газета набрана і зьярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку»
(220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.

Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бўхгалтэрыя, тэл./факс), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82.